

VENCEL, Pavol: *Kaddáfího osobný lekár spomína*. 1. vyd. Bratislava: SINEAL, 2016. 480 strán, ISBN 978 – 80 – 972502 – 1.

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2020.7.1.102-103>

Svetlo slovenského literárneho sveta uzrela nedávno už dlho očakávaná, mimoriadne pozoruhodná a originálna knižná publikácia. Jej autor, plk. MUDr. Pavol Vencel, lekár, primár, dôstojník, publicista, spisovateľ, básnik i cestovateľ, inak skromný, avšak mimoriadne široko vzdelaný a inteligentný zemplínsky rodák, pôsobil dlhé roky v rozličných, najmä veliteľských funkciách vo vojenskej medicínskej službe bývalého Československa. Časom ho táto náročná služba svojej vlasti a svojim pacientom zaviedla do rozličných končín sveta, predovšetkým do Afriky. Vďaka tomuto osudovému životnému zlomu nazrel aj pod pokrievku nádob, v ktorých sa varila tajomná politická polievka. Jeho mimoriadne profesionálne realizované lekárske umenie internistu bolo všeobecne známe. Ba ako výnimočný diagnostik bol už vlastne dokonca slávny. V Líbyi sa vari aj práve preto „v určitom čase a na určitý čas“ stal osobným lekárom svetoznámeho vodcu líbyjskej revolúcie *plukovníka Muammara Abu Minjar Al – Kaddáfího*. Pobyt v Líbyi, ale aj v Čade, kde ho dokonca vymenovali do hodnosti generála, vyoral v jeho duši hlbokú brázdú poznania. Súčasne zanechal v jeho mysli i trvalé, nezabudnuteľné spomienky. Ich mimoriadnu hodnotu vie dnes doceniť iba vnímavý, citlivý a rozvážny duch intelektuála, široko rozhladeného vzdelanca. Napriek žitej dobe plnej rozporov ich nedávno autor napokon predsa len „položil na papier“. Aj keď je jeho kniha priamo dostupná v kníhkupectvách, mne sa predsa len do rúk dostala ako vzácny dar priamo od priateľa, jej autora. Doplnená na prvom liste jeho vlastnoručne vpísaným osobným venovaním. Pavla Vencela, napriek dvom desaťročiam veku života,

ktorý diferencuje našu aktuálnu svetskú fyzickú prítomnosť, totiž vnímam ako jedného zo svojich najbližších, naj dôveryhodnejších a teda i najvzácnejších druhov.

Obsah publikácie je rôznorodý, a preto i mimoriadne pútavý a poučný. Autorom majstrovsky prezentovaný a štylisticky uhladený text je pretkaný mnohými spomienkovými meandrami, vyznačenými historickými míľnikmi zdobenými autorovými úvahami, ba aj jeho citátmi a veršami, fotografiami i fotokópiami vzácných dokumentov. „*Zdravá polemika je súčasťou plurality názorov. V súčasnosti sme svedkami tendencií, keď sa médiá stavajú do pozície neustranných a nezávislých, no zároveň svojim recipientom vytvárajú a podsúvajú obraz verejného nepriateľa. Cieľ zostáva vždy ten istý. Zdiskreditovať názorového oponenta a vytvoriť z neho hrozbu pre verejnosť. To bol aj prípad Muammara al-Kaddáfího.*“ – zdôrazňuje v úvode svojho diela jeho autor. A pokračuje: „*Zákonite musel zomrieť preto, že hlavnú a jedinú podstatu svetovej ekonomiky tvorí boj o zdroje a udržanie kontroly nad nimi. Všetko ostatné sú len metódy a formy tejto nekonečnej vojny.*“

Preto, aby svoje myšlienky autor presvedčivo „dotiahol“, venoval v knihe priestor mnohým stránkam nielen života „svojho“ hlavného hrdinu a pacienta, ale aj známym i neznámym súradniciam, vektorom a letokruhom, ktoré jeho osud modelovali. Komparuje, vysvetľuje a dopĺňa jeho biografické dáta, zverejnené a prehodnocované mnohými autormi medzinárodnej proveniencie. Autor sa vo svojich úvahách zhmotnených do textu diela ponára do hlbín minulých časov, ktoré sprítomňuje pojednaním o tzv. Arabskej jari, o jej príčinách, podnetoch, cieľoch a dôsledkoch.

Dielo integruje vo svojom obsahu i úvahy o islame vyslovené Billom Warnerom spolu s autentickými autorovými komentármi a spomienkami s islamom súvisiacimi. Čitateľsky mimoriadne pútavé sú parciálne texty diela zamerané na problematiku líbyjskej Al Muchabarat, ktorá sa dostala na zoznamy svetových tajných služieb, na úlohy americkej spravodajskej služby CIA v Líbyi a vo svete, na scenár vojny proti Kaddáfimu a Líbyi, na džihád a správanie sa tzv. Islamského štátu. Hodnotiace časti, upriamené aj na osobnostný profil líbyjského vodcu a jemu blízkych osôb sú odvážne, prenikavé, možno i polemické, ale určite originálne. Keďže Vencel stál blízko osobnosti Kaddáfího, oprávnené sa zaoberá aj jeho tzv. najväčšími kauzami. Mapuje tiež modernú islamskú líbyjskú spoločnosť, v ktorej sa ako pozorný a vnímavý pozorovateľ pohyboval, poukazuje na vtedajší líbyjský blahobyt. Vo svojej Zelenej knihe Kaddáfí sformuloval tézy, ktoré prakticky aj zrealizoval. Predovšetkým právo na domov, ktoré bolo považované za prirodzené právo človeka. Vencel upozorňuje aj na zakotvené právo na bezplatné vzdelanie a zdravotnú starostlivosť. Súčasne pripomína vybudovanie najväčšieho zavlažovacieho systému na svete, ktorým sa líbyjským Arabom garantovalo právo na vodu a na rozvoj poľnohospodárskeho podnikania. Spreádzalo ho konštitučné právo na bezplatnú elektrinu a lacné pohonné hmoty, na likvidáciu negramotnosti, na vlastnú štátnu banku poskytujúcu Líbyjcom bezúročné úvery, na neexistujúcu zahraničnú zadlženosť štátu a na zlatý dinár, ktorý mal byť jednotnou africkou menou naviazanou na zlato. To všetko nezostalo teda iba na papieri...

Ženy isto zaujme čítanie o Kaddáfího manželkách, politológov o kmeňoch žijúcich v štáte a ich štruktúrach, ale i pojednanie o Kaddáfiovej Zelenej knihe. Ropa a problémy s ňou má tiež svoje významné

miesto v texte publikácie. Cestovateľovi bude blízky súbor informácií o Sahare, vode a o umelej rieke „na jej suchom tele“. Islamu, Líbyjčanovi a jeho životu, avšak predovšetkým pod Kaddáfího vplyvom modernizujúcemu sa právu autor vlastne akoby „skladal poklonu“. Interesantné je vykreslenie postavenia žien v právnych vzťahoch kaddáfiovskej Líbyi. Vencel vo svojej práci ale tiež neobchádza otázku garantovania sociálnych istôt v ľudovej džamahíríji, kultúrneho vyžitia, univerzitného vzdelania, ochrany historických pamiatok či medzinárodných vzťahov

Z pohľadu práva, a osobitne okruhu jeho medzinárodnoprávnej teoretickej výbavy, je dielo potenciálnym základom pre revitalizáciu a rozvinutie vedecky podložených úvah o legitimitě a legalite transformácie mocenských štruktúr metódami, aké z externého prostredia boli a sú uplatňované svetovými veľmocami v záujme „diktátu demokracie“ na pôde ostatných členských štátov Organizácie spojených národov, ktoré sa zaviazali, rovnako ako ony, k dodržiavaniu princípov jej Charty.

Dielo dokumentuje v osobitnej časti blízky i vzdialenejší vzťah Vencela ku Kaddáfimu. Publikácia Pavla Vencela má však nielen mimoriadnu dokumentárnu, memoárovú i faktografickú hodnotu. V jej útrobach sa totiž ukrýva aj cenný beletristický náboj. Jej náučný a vzdelávací odkaz môže tak prevziať do svojho vlastného duchovného jadra nielen lekár, politik, diplomat či historik, ale aj bibliograf, etnológ, teológ, filozof, avšak najmä právnik. Nielen študent, ale aj polyhistorizujúci vedec, náročný publicista, renomovaný básnik či „vyhladnutý“ dramatik i prozaik. Dráma života, ktorej hlavným aktérom bol Muammar al-Kaddáfí, totiž nebola iba hrou jedného herca...

Prof. JUDr. Jozef Králik, CSc., MBA